

حضرت مهدی(ع) آینه تمام‌نمای حضرت حق است / امام زمان در کلام ابن عربی

امام خمینی(ره) نه تنها حضرت مهدی(عج) را آینه ذات کبریایی معرفی می‌کند بلکه وجود ایشان را هدف نهایی از بعثت انبیاء(ع) می‌داند.

امام خمینی(ره) نه تنها حضرت مهدی(عج) را آینه ذات کبریایی معرفی می‌کند بلکه وجود ایشان را هدف نهایی از بعثت انبیاء(ع) می‌داند.

خبرگزاری مهر - سرویس دین و اندیشه: یادداشت پیش رو به قلم حجت الاسلام والمسلمین قادر فاضلی استاد حوزه و دانشگاه و پژوهشگر حوزه عرفان به جایگاه خاتم الاوصیاء(عج) در اندیشه عرفانی حضرت امام خمینی(ره) می‌پردازد؛ یکی از مباحث مهم عرفان اسلامی، مبحث امامت خصوصاً امامت حضرت صاحب الزمان(ع) است هر یک از عرفا طبق ذوق عرفانی خویش و به مقتضای مقام در این باره ابراز نظر کرده است. حاصل کلام عرفا این است که چون خداوند سبحان فیاض علی الاطلاق است به مقتضای فیاضیت خویش باید واسطه فیض داشته باشد تا فیوضات ربوبی را به عالم و آدم رسانده و در ملک حضرت مالک الملوک بسط دهد.

هر کدام از انبیای اولوالعزم صاحب این مقام در زمان خود بوده اند تا اینکه نوبت به خاتم الانبیاء(ص) رسیده و او این مقام را به جانشین بلافصل خود امام علی ابن ابیطالب(ع) سپرد و امام علی(ع) نیز به اولاد معصوم خویش امام حسن(ع) و امام حسین(ع) و اولاد معصوم امام حسین(ع) به امر الهی تفویض فرمود که آخرین نفر از این سلسله شریفه وجود اقدس حضرت صاحب الزمان(عج) است. ایشان دوازدهمین امام و حجت خداست که هم اکنون زنده است و روزی به امر الهی ظهور کرده و جهان را پر از عدل و داد خواهد کرد.

عرفا، امام معصوم(ع) را به عنوان خلیفه و ولی خدا، از ابعاد گوناگون بررسی کرده اند. از نظر عرفان انسان کامل غایت آفرینش است. یعنی اگر انسان کامل نبود جهان آفریده نمی‌شد. در حدیث قدسی نیز آمده است: «لولاک لما خلقت الافلاک: اگر تو نبودی افلاک را نمی‌آفریدم.» با اینکه این حدیث شریف درباره حضرت ختمی مرتبت محمد مصطفی(ص) است ولی هر انسان کاملی در حد خویش مصداق این کلام شریف است. از این رو هر کدام از حضرات معصومین(ع) مورد خطاب این حدیث اند.

محل الدین عربی نیز آنچه را عرفا و علمای شیعه در خصوص مهدی(عج) گفته اند، می‌گوید: بدان که خدا ما را تأیید کند، یقیناً خدا خلیفه ای دارد که روزی ظهور خواهد کرد در حالی که زمین پر از ظلم و جور شده است ولی او آن را از عدل و قسط پر خواهد ساخت، حتی اگر از عمر دنیا یک روز بیشتر نمانده باشد، خدا آن روز را آن قدر طولانی می‌نماید که مهدی خلیفه خدا از عترت رسول خدا و فرزند فاطمه که اسمش هم اسم رسول خدا و جد او حسین بن علی بن ابیطالب است.

از مردم در بین رکن و مقام بیعت می‌گیرد؛ شبیه رسول الله است هم در خلق و هم در خلق ... به واسطه مهدی همه مذاهب از بین می‌رود و جز دین خالص، دینی باقی نمی‌ماند... شهدای مهدی بهترین شهدا و امنای مهدی، بهترین امنای هستند. حکم هر چیزی را از سوی خدا می‌داند، زیرا که او خلیفه خداوند است. زبان پرندگان را می‌داند و عدالتش در انس و جن سریان دارد.(الفتوحات المکیة، چاپ بیروت، ج ۳، ص ۳۶۶)

یکی از حکمت‌های ظهور حضرت مهدی(عج) حاکمیت دادن به دین و تحقق یافتن عدالت دینی است. منظور از عدالت دینی، عدالتی است که دین معرفی می‌کند، نه عدالت سیاسی که هر سیاستمدار طبق ذوق و سلیقه خود و در جهت اغراض شیطانی و حکومتی خویش مدعی آن است به طوری که در جهان امروز بسیاری از ظلمها در لباس عدالت رواج می‌یابد. از نظر عرفا عدالت وقتی جهانگیر می‌شود که دین خالص الهی جهانگیر شود.

لازمه جهانگیری دین حق از بین رفتن مذاهب مختلف و باقی ماندن مذهب واحد است. محل الدین عربی می‌گوید: ... مهدی، ظلم و ظالم را از بین برده و دین را برپا داشته و روح زندگی و عزت را در اسلام می‌دمد. دین را آن گونه که هست ظاهر می‌سازد به طوری که اگر رسول الله(ص) بود همان حکم را می‌کرد. به واسطه مهدی بساط همه مذاهب برچیده می‌شود و جز دین خالص چیزی باقی نمی‌ماند. عموم مسلمین به وجود او خوشحال شده و عرفای بالله و اهل حق با وی بیعت می‌کنند. مردان الهی هستند که به دعوت او لبیک گفته و امر او را برپا می‌دارند و به یاری‌اش می‌شتابند ... حضرت عیسی(ع) در دمشق بر وی نازل می‌شود و به سنت رسول الله(ص) نماز می‌گزارد. (الفتوحات المکیة، باب ۳۶۶)

آئینه خاندان

حضرت مهدی(عج) آینه تمام‌نمای حضرت حق است. در عرفان اسلامی هر یک از اقطاب و معصومین الهی اعم از انبیاء یا اولیاء(سلام الله اجمعین) - آئینه تمام‌نمای خداوند، زیرا تنها مظهر کامل اسماء و صفات الهی وجود مبارک انسان کامل است و اهل بیت عصمت و طهارت(ع) همانند رسول اکرم(ص) مظاهر جمال و جلال خدا هستند. همه عرفا به این مطلب اشاره کرده اند، خصوصاً حضرت امام خمینی در بسیاری از آثار خود به بیان این حقیقت پرداخته اند.

انسان کامل چون خلیفه خداست، ضرورتاً باید به صفات خداوندی متصف باشد، زیرا لازمه خلیفه بودن سنخیت وی با مستخلف است که این سنخیت در تخلق به اخلاق الله حاصل می‌شود: خلیفه را از اتصاف به صفات مستخلف و تخلق به

اخلاق او گریز نیست، زیرا که خلفا مشاهد صفات ربوبیت و مظاهر اسمای الوهیت اند، بل ظهور صفات الهی و سریان اخلاق نامتناهی در عموم کرام و شرفا جز یمن انفاس خلفا میسر نگردد و از این جهت همه صفات لازم شود الا وجوب [یعنی واجب الوجود بودن که صفت محض حضرت حق است] (مجمع البحرین، شمس الدین ابرقویی، باب سی ام). بنابراین حضرت مهدی(عج) به عنوان یکی از اهل بیت عصمت و طهارت(ع)، مظهر جمال و جلال الهی است. به عبارت دیگر آئینه ای که خدای سبحان تمام اسماء و صفات خود را در آن می بیند:

مرآت ذات کبریا، مشکات انوار هدا منظور بعث انبیاء، مقصود خلق عالمین

در این بیت امام خمینی(ره) نه تنها حضرت مهدی(عج) را آئینه ذات کبریایی معرفی می کند بلکه هدف نهایی از بعثت انبیاء(ع) نیز می داند، زیرا همه انبیاء برای اجرای احکام الهی مبعوث شدند ولی شرایط زمانه اجازه نداد تا آن پاکان به مقاصد پاک خود برسند و این آرزو در دلشان ماند، ولی امام مهدی(عج) با ظهور خود و اجرای کامل احکام الهی به مقصود انبیاء تحقق خارجی خواهد بخشید.

اولیت و آخریت مهدی(عج)

حکمت و حکومت همه انبیاء تحقق احکام الهی در روی زمین بوده است که هر یک از آن پاکان در حد توان و اقتضای زمان در این راه زحمت کشیدند ولی هرگز به آرزوی خود نرسید. تنها قدرتی که به این امر لباس تحقق خارجی خواهد پوشاند وجود مقدس صاحب الزمان(عج) است. به عبارت دیگر، آخرین معصوم از سلسله معصومین، مجری احکام الهی خواهد بود که اولین خواسته هر پیامبر و امامی است. پس آنچه در ابتدا مورد نظر بوده است به دست آخری ایجاد خواهد شد. در واقع حضرت مهدی(عج) هدف نهایی نبوت و امامت است و چون هدف نهایی است، پس وجودا قبل از همه و وقوعا بعد از همه خواهد بود. بدین جهت حضرت امام(ره) می گوید:

روزگارش گرچه از پیشینیان بودی مؤخر لیک از آدم بدی فرمانش تا عیسی مقرر

از فراز توده غبراء، تا گردون اخضر وز طراز قبه ناسوت، تا لاهوت یک سر

ثمره وجود حضرت خاتم الانبیاء(ص) وجود مقدس حضرت خاتم الاوصیاء مهدی صاحب الزمان(عج) است. به همین جهت درخت اسلامی که رسول اکرم(ص) آنرا غرس کرد، شکوفایی تام و تمامش به دست حضرت مهدی(عج) خواهد بود و آن زمانی است که همه دین در همه دنیا ظاهر، و وعده الهی محقق گردد که فرمود: «لیظهره علی الدین کله» تا همه دین را ظاهر سازد. وعده حکومت جهانی و وراثت زمین بر مستضعفین هنوز تحقق نیافته است، بنابراین باید کسی از این خاندان باشد که لباس تحقق بر قامت این آیه شریفه بیوشاند که می فرماید: «وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزُّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ» و در زبور نوشتیم که همانا بعد از قرآن، زمین را بندگان صالح من به ارث خواهند برد.»(آیه ۱۰۴ سوره انبیاء)

تحقق روز عید واقعی مسلمانان بلکه عید واقعی همه بشریت حکومت مهدی(عج) است. روزی که بساط ظلم از کره زمین برچیده شود. به همین جهت امام خمینی(ره) جمهوری اسلامی خویش را مقدمه حکومت جهانی امام مهدی(عج) می داند که می گوید:

جمهوری اسلامی ما جاوید است دشمن زحیات خویش نومید است

آن روز که عالم ز ستمگر خالی ست ما را و همه ستم کشان را عید است